

KULTURA

KINEMATOGRAFIJA – Hrvatski filmski redatelji traže mogućnost izdašnjeg financiranja proizvodnje filmova

KUNA IZ TV PRETPLATE ZA FILM?

ZAGREB, 30. listopada – Društvo hrvatskih filmskih redatelja (DHFR) razmotrit će s Ministarstvom kulture mogućnost da u Ministarstvu počne djelovati »menadžer za film«, zaključeno je na plenumu DHFR-a koji je održan u ponedjeljak na večer u prostorijama toga društva.

U Ministarstvu kulture trebao bi raditi netko tko će se o filmovima brinuti od početka do kraja, a ne ih samo dramaturški doradivati, rekao je predsjednik DHFR-a Dalibor Matanić. Kada se usavrši sustav, otvorit će se i mogućnost za snimanje više od šest filmova godišnje, procijenio je. Međutim, neki redatelji nisu smatrali tu ideju dobrom. Primjerice, Lukas Nola je rekao da nema smisla Ministarstvo kulture pretvoriti u glavnog filmskog producenta jer je on da već riječ o čistoj državnoj kinematografiji. Također je dodao da hrvatski filmski producenti i onako slabo rade, pa bi tim promjenama u Ministarstvu kulture imali još manje posla.

S njim se složio Krsto Papić, dodavši da bi bilo bolje da osoba koja lobira za film to radi u ime Društva redatelja. Rješenje Papić vidi u donošenju Zakona o filmu, koji Hrvatska još nema. A donošenjem toga zakona bi se riješili gotovo svi problemi o kojima se učestalo raspravlja na sjednicama DHFR-a.

Goran Jovetić

Za Veljka Bulajića veći je problem što u Hrvatskoj ne postoji udruga producenata i što kod nas producenti samo čekaju novac od Ministarstva, za koji, kada ga dobiju, više nikomu ne odgovaraju. Po riječima Hrvoja Hribara, Društvo je najviše vremena u rješavanju svojih problema izgubilo zbog loše komunikacije s Ministarstvom i s HTV-om. »U Hrvatskoj čitava filmska produkcija stoji jer HTV ne želi davati novac za film«, ustvrdio je Hribar.

Članica Vijeća HRT-a Nada Gačević-Livaković drži da to nije točno, jer, kako je rekla, HTV i dalje ulazi u filmske projekte sredstvima Dramskoga programa. Izvijestila je Društvo da je ona Vijeću predložila da se TV pretplata poveća za jednu kunu, a to povećanje bi bilo dovoljno da se godišnje za film izdvoji 12 milijuna kuna, naravno to bi se odnosilo samo na projekte koje financira HTV.

Članovi Društva su tu ideju načelno podržali, ali je Bruno Gamulin prigovorio da je sličnih pokušaja s povećanjem TV pretplate na štetu filmske produkcije već bilo, ali da oni nisu polučili zadovoljavajuća rješenja. Predsjednik Dalibor Matanić je izvijestio da bi od idućega tjedna Društvo trebalo dobiti novu web-stranicu na kojoj će se moći pročitati sve najnovije vijesti iz DHFR-a.

FILM – U susret Oscarima

»KRALJICA NOĆI« ŽELI U HOLLYWOOD

Članovi Društva hrvatskih filmskih djelatnika izabrali hrvatskog predstavnika za Oscara – film »Kraljica noći« Branka Schmidta

Branka Sömen

Blagajnica – možda hoće ići na more, i u New York i u Cottbus, ali nikako ne može u Hollywood. To isto vrijedi i za »Nebo satelite«, film koji je na prošlogodišnjoj Pulji podjednako oduševio domaće i strane članove žirija kao i kritičare. »Polagana predaja« trijumfirala je ove godine s pet Zlatnih arena na nacionalnom festivalu u Pulji, a »Je li jasno prijatelju?« ne prestaje putovati po velikim i malim svjetskim festivalima, ali uvijek s efektivnim odjelom. U takvoj konkurenciji pobijedio je film koji je objektivno imao najmanje uspješnog *backgrounda* iza sebe – »Kraljica noći« s nagradama za produkciju i scenarij na ovogodišnjoj Pulji, prije premijere u Zagrebu i bez međunarodnog eha.

No, 17 članova Društva hrvatskih filmskih djelatnika koji su predstavljali svoje sekcije nije mislilo tako. Njihov ukus očigledno se i vidno razlikuje ne samo od mišljenja kritike, žirija, međunarodnih selekcije, nego i od publike koja u Pulji nije ovom filmu dala najveću ocjenu. Nije to ni prvi, a vjerojatno ni posljednji put da 17 članova, predstavnika posebne komisije Društva filmskih djelatnika izabere film koji nije najbolje rješenje u trci za Oscarima.

Sve naše propuštene prilike

Prisjetimo se samo kada je 1996. godine u trku za Osca-

re neobjektivno, subjektivno i provokativno ubačena »Nausikaja«, premda je te godine kandidat bio film »Kako je počeo rat na mom otoku« Vinka Brešana, komedija o ratu koja je pokazala da su naši autori zadržali duh i smisao za smijeh bez obzira na teško ratno stanje. Godinu dana kasnije, uvijek aktualna komisija bira animirani film »Sęgrt Hlaćić« čija projekcija pred članovima Američke filmske akademije izaziva čuđenje i ljutnju s obzirom na pretenziosnost naših želja.

»Transatlantik« 1998. pob-

jeđuje Krstu Papića čiji film »Kad mrtvi zapjevaju« dvije godine superiorno »hoda« svjetskim festivalima izazivajući pažnju, nagrade, pohvale, čak i komercijalni eho, što je inače rijetkost za domaće filmove. »Crvena prašina« i »Maršal« bili su kandidati posljednje dvije godine, pa smo gotovo pomislili kako se napokon promijenio kriterij i način razmišljanja unutar cehovskog filmskog udruženja, dakle namjera da idu najbolji, jer svaki međunarodni uspjeh nije samo nagrada i poticaj jednom čovjeku i njegovoj ekipi nego cje-

lokupnoj filmskoj obitelji ljudi različitih zanimanja, zvanja, ali istih interesa – napraviti dobar film.

Što gore to bolje

Teoretski bi možda to i funkcioniralo, ali u praksi, u domaćem filmu, najčešće vlada načelo što gore to bolje, uvijek aktualne varijante svih protiv svih, svatko je svakom neprijatelj, pa se drže palčevi da onaj do tebe ne dobije potporu za film, da mu propadne projekt, ili izmakne nagrada, ma kako velika ili mala bila. Tako i kriteriji nisu odraz osobnih

okusa, nego interesa ili osvetoljubivosti, ili balansiranja između svega toga.

A Oscari, oni su i tako uvijek bili daleko, osim za Dušana Vukotića i njegov »Surogat« kao pravi trijumf tadašnjeg svjetskog buma koji je u animaciji napravila Zagrebačka škola, te Branka Lustiga koji je sa svoja dva Oscara (»Schindlerova lista« i »Gladijator«) nadmašio i daleko poznatije i moćnije hollywoodske producente.

Pretpostavimo tek da će ove godine u konkurenciji zasigurno biti film »Ničija zemlja« Danisa Tanovića koji već ima američku distribuciju United Artista, te Zlatnu palmu za scenarij u Cannesu. Tu je i sjajni danski film »Talijanski za početnike«, pa vjerojatno Nanni Moretti i »Soba moga sina«, pa indijski »Monksunksa vjenčanja«, pobjednik Venecije, austrijski »Pasja vrućina«, i tako redom.

Oscari 2001. spremni su za podjelu, ali doći do njih mukotrpni je put, prvo slijede projekcije, pa borbe za nominacije, pa utrka među pet izabраниh. U takvoj konkurenciji, nismo sigurni da je naša ovogodišnja produkcija, pa ni izabrani predstavnik, dovoljno jaka i spremna za bitku. Posebno što nam je dobro poznat ukus članova odbora Američke filmske akademije koji svake godine odlučuju o izboru i nominaciji filmova u konkurenciji za Oscara za film na ne-engleskom jeziku.

U trci za Oscara: »Kraljica noći« Branka Schmidta

ETNOLOGIJA – Predstavljena studija o običajima u Makarskome primorju

SUVREMENA ZAMJENA NARODNE PREDAJE

U knjizi »Sutikla – crkva, legende i običaji u Podgori« autorica Smiljana Šunde obradila je narodne običaje i obrede vezane uz smrt

ZAGREB, 30. listopada – U vremenu televizije i interneta ova će knjiga biti suvremena zamjena za sve one večernje priče uz komin, u kojima se pamćenje prenosi s koljena na koljeno«, rekao je Frano Glavina, urednik knjige »Sutikla – crkva, legende i običaji u Podgori« autorice Smiljane Šunde u ponedjeljak na predstavljajući u Etnografskome muzeju u Zagrebu.

Knjiga o podgor-skome groblju Sutikli i narodnim običajima i obredima vezanim uz smrt i pogrebe nastala je povodom obnove grobne Crkve sv. Tekle koja je bila djelomično srušena u potresu 1962. Uoči

blagdana Svih svetih 1999. crkva je obnovljena i posvećena. Knjiga je trebala zaobilježiti osnovne podatke o crkvi i groblju, ali je prerasla u etnološku studiju toga dijela Makarskoga primorja. Razlog je tomu autoričina vezanost uz zavičaj i mnoštvo etnološke građe, anegdota, običaja i podataka. Smiljana Šunde godinama je marljivo skupljala građu, razgovarajući s mještanima i istražujući u arhivima. Knjigu bogatu podacima i fotografijama, koja narodno blago spašava od zaborava, Smiljana Šunde izdala je u vlastitoj nakladi uz potporu Ministarstva kulture.

Iako nije etnolog, autorica je radila po etnološkim načelima, navela je 77 kazivača, a koristila se literaturnim i dokumentima, spomenula je recenzentica Vesna Čulinić-Konstantinović.

»Kroz prikaz posmrtnih obreda otkrivaju se u odnosu i društvu i među spolovima, legende i vjervovanja naroda, običajno pravne norme«, istakla je Konstantinović, »a pojavu umiranja od tuge do sada u etnološkoj literaturi nitko nije obradio«. U knjizi je sačuvan i izvoran dijalektalni iskaz, a priložen je i rječnik. »Autorica je istodobno i sudionik i promatrač podgorškoga života«, rekao

je Branko Đaković, »ima objektivnu distancu prema iskazima, ali i silnu ljubav prema zavičaju. Čitajući ovu knjigu, žao vam je što niste Podgoranin«, rekao je Đaković.

Iako je autorica ocrtała tek jedan segment narodnoga života, kroz koji se vidi nestajanje tradicionalne Podgore pod pritiskom turizma, njezin je prilog nezaobilazan za etnološku sintezu toga kraja – istakao je Frano Glavina s nadom da ćemo dočekati i druge autoričine radove, a Smiljana Šunde spremno je najavila sljedeću knjigu o Podgorškim obredima vjenčanja.

Danijela Merunka

KONCERTI – Dobar početak Tribine »Darko Lukić«

ŠOSTAKOVIČEVI NEMIRI

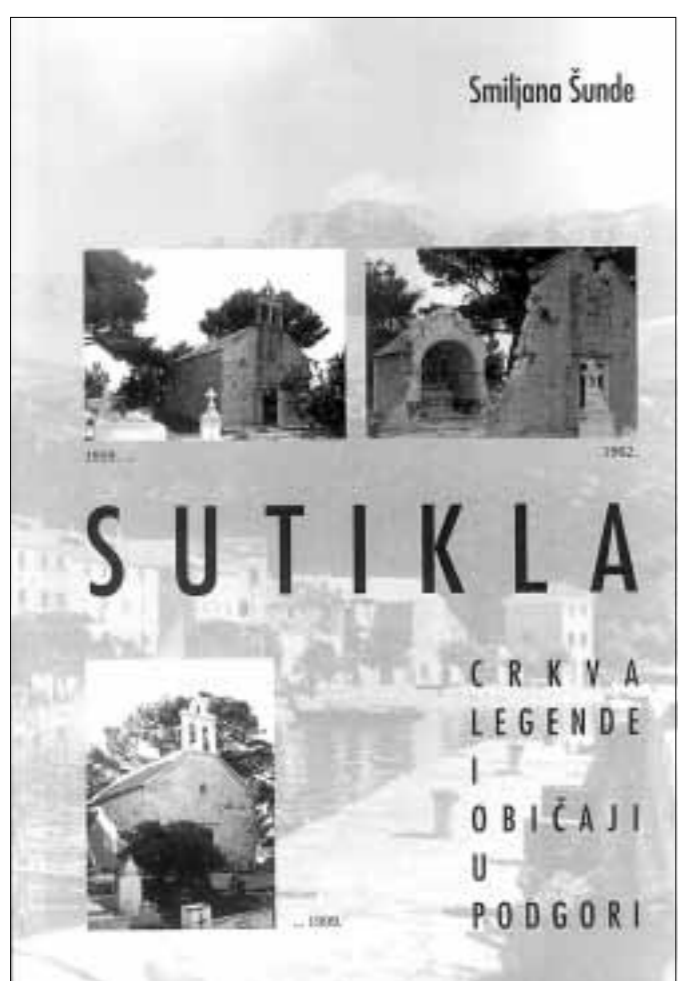
Višnja Požgaj

Zagrebački violist Krešimir Petar Pustički, dvadeset petogodišnji član Zagrebačkih solista i asistent svojega profesora Ante Živkovića na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, superiornim je nastupom otvorio natjecateljski ciklus 35. tribine mladih glazbenih umjetnika »Darko Lukić«. Koncert je održan u ponedjeljak u dobro posjećenoj maloj dvorani »Lisinski«, u suradnji s mladom pijanisticom Petrom Gilming, diplomiranom studenticom profesora Vladimira Krpana.

Henry Vieuxtemps, utemeljitelj francusko-belgijske violinske škole i jedan od najvećih violinskih virtuozna 19. stoljeća, bio je prvi na rasporedu lijepog i zahtjevnog programa te večeri. Njegov virtuozni Capriccio za violu solo omogućio je vrsnom mladom umjetniku da pokaže svoje veliko tehničko umijeće, čistoću sloga i intonacije, ljepotu baršunastog

voluminoznog tona, izražajnost fraze i muzikalnost. To je potvrđeno i u »Židovskoj suiti« za violu i glasovir švicarskog skladatelja i violinista Ernesta Blocha i u Fantaziji za violu i glasovir na temu Benjaminina Brittena Miroslava Miletića, uglednog hrvatskog skladatelja i violista.

Vrhunac je večeri, međutim, dosegnut dojmivom Sonatom za violu i glasovir Dmitrija Šostakovića, njegovim kasnim opusom 147., dovršenim 1975. u moskovskoj bolnici mjesec dana prije smrti. Krešimir Petar Pustički i Petra Gilming znalacki su predstavili to slojevito djelo zgusnuta sloga punog nemira i dramatičnog naboj, s dirljivim rezigniranim krajem bez tuge. Svoja dragocjena prijašnja iskustva u interpretacijama komorne glazbe u raznim sastavima, oni su prenijeli i na ovu odličnu suradnju, koja je bila na visokoj umjetničkoj razini te je nagradena obiljem pljeska i ovacija.

ISTRAŽIVANJA – Predstavljena knjiga »Danteove staze po Hrvatskoj« Ivana Lerotića

DANTE JE PUTOVAO HRVATSKOM

ZAGREB, 30. listopada – Dante Alighieri bio je u Hrvatskoj i vodič mu je bio biskup Augustin Kažotić. To je osnovna postavka knjige »Danteove staze po Hrvatskoj« Ivana Lerotića, koja je predstavljena u ponedjeljak na večer u Europskom domu u Zagrebu. Knjigu su u nanočnostima autora predstavili književnik Ivan Pandžić i akademski slikarica Nada Škrilin, koja je na predstavljanju izložila za tu zgodu izrađen zajednički portret dvaju prijatelja.

Da je pjesnik i autor »Božanstvene komedije« Dante Alighieri uistinu bio u Hrvatskoj – čini se da je to posve jasno tek poslije 670 godina zahvaljujući istraživanju Ivana Lerotića, koje baci posve novo svjetlo na susret koji se zbilo u Rimu i trajno prijateljstvo koje se odigralo pred likom Krista na Veronikinu rupcu između Dantea i hrvatskoga biskupa Augustina Kažotića.

»U naše doba mogla bi se na temelju Danteove trilogije »Pakao«, »Čistilište« i »Raj« napraviti čak i zemljovid putovanja po hrvatskim gradovima: Zagrebu i putovanju čamcima Savom, prijelaz preko Bosne i dolazak u Dubrovnik, Split, Korčulu, Trogir, Zadar, otok Rab te na kraj«, ustvrdio je na predstavljanju Lerotić, dolaskom

Sead Begović

u Jurandvor na otoku Krku, završava se putovanje paklom i čistilištem, te su se Danteu ispunile tri želje zavjeta. Obećanje Hrvatu, hodočašniku, a sada prijatelju i vodiču po Hrvatskoj biskupu Kažotiću da će za posjeta Hrvatskoj vidjeti Bašćansku ploču. Zatim da će se skloniti od materijalnih nevolja i političkih progonitelja iz rodne Firence, te da će izvršiti hodočašnički zavjet svetištu sv. Lucije, zaštitnice vida, u Jurandvoru na otoku Krku u Hrvatskoj.

Lerotić je ustvrdio da Dante stavlja Hrvate na počasno mjesto u svojim pjevanjima, a spominjao je i stečke. Sve su to velika otkrića za nas jer su poznate tvrdnje da je Dante bio latinocentrik i da nije izlazio iz Italije. Na cijelom putu kroz Hrvatsku nije imao problema, iako je spavao po »kažunima«, što se može jezično dokazati.

Predstavljajući su zaključili da je blaženi Augustin Kažotić bio Danteov vodič kroz Hrvatsku kao stariji plemić, čovjek većeg znanja i s velikim iskustvom u diplomaciji, zatim poznavalac hrvatske povijesti. Samo je s tim karakteristikama mogao zadočiti pozornost Dantea Alighierija. Ivan Lerotić je knjigu izdao u vlastitoj nakladi.

SJEĆANJE – Prije dvije godine umro je Matko Peić

MATKO JE IZGUBIO OKLADU

Matko Peić otišao je kao da će negdje pažljivo i pedantno, brundajući i mrmrlajući, pisati neke svoje nove sada kozmičke skitnje / Matko, snivaj u čednom Božjem krilu svjetlosti, ne zaboravljamo te

Prije dvije godine, točnije u subotu, 30. listopada 1999. napustio nas je slikar, književnik, znanstvenik, novinar i akademik Matko Peić. Sjećamo ga se s ljubavlju. A otišao je kao da će negdje pažljivo i pedantno, brundajući i mrmrlajući, pisati neke svoje nove sada kozmičke skitnje.

Baš mi neki dan reče njegov student i prijatelj akademski kipar Branko Kelčec: »Znaš kume, ako budeš stvarno pisao o njemu, onda će Matko svakako izgubiti okladu. Ja i on smo se počesto kladili, kad bi se približavala godišnjica smrti kakva značajnika, on bi se kladio da nitko o njemu ne će ni riječi spomena objaviti u sredstvima pripričavanja. I ja bih se kladio da hoće. Na žalost, prošla je godišnjica petnaestak dana i ja bih gubio.

Ne sjećamo se nikoga i ničega! – ljutio bi se Matko. Bogue, ako se negdje gore kladu, izgubiti će okladu, kao i lani, kad sam ga se ja sjetio u časopisu »Tragovi« – veseli se Kelčec, pa dodaje: »Mora se pisati o hr-

vatskoj baštini i ljudima po kojima se Hrvatska prepoznaje. Da, izgledao je počesto nafrnjen, ali bio je dobra duša, lirska osoba.

Znao je reći: 'Ja da napišem loše o nekom svom učenicu, kojemu sam ja bio profesor, pa to bi bilo amoralno. Bogati, kakav sam ja to bio profesor?' – postavilo bi se pitanje.

Sjetili smo se da je kraj Peićeva stola u lokalu »Kutjevu« u Zagrebu postavljena fotografija i spomenak na njegovu svojevrsnu katedru. Tom zgodom su govorili Vlatko Pavletić i Dubravko Jelčić iz Zdravko Paripović. Matko, ni akademici, a ni grad Zagreb nisu te zaboravili.

Osobno sam s Matkom Peićem imao nekoliko susreta. Daleke 1965. za desetogodišnjicu smrti Tina Ujevića pripremali smo časopis »Reviju« u Osijeku, cijelu lovu posvećenu Tinu. Poslali su me Matku da i on da svoj prilog. Dočekao me na vratima Savske 17. Pozvonio sam i rekao da me šalje profesor Ivo Mažuran, urednik i profesor Berislav Nikpalj i što žele od nje-

ga. »Slušaj ti, mladiću, poruči ti njima da sam dosad pisao o svima, a od sad ću o sebi!« – i tako me odbio. To o sebi napisao je u »Skitnjama«, »Hrvatskim umjetnicima« i drugim brojnim knjigama, hvaljenim, nagrađivanim, jedinstvenim. Toliko monografija, toliko eseja, toliko pjesama, cijela jedina mala biblioteka.

Kad smo snimali radijsku emisiju »Ulice i trgovi«, primio je cijelu ekipu u kabinetu ALU i snimili smo jednosatnu emisiju o ljudima, arhitekturi Donjega grada, znamenitostima, ličnostima grada Zagreba. Pitam ga je li sluša to što mi radimo. »Kako da ne slušam. Pa vi niste ni svjesni što radite. Mnogi i ne znaju čija je ulica u kojoj stanuju, a kamoli da znaju o kućama, ličnostima, znamenjima. O ovome se gradu ne govori kako bi trebalo.«

Hvalio se kako hoda, bilježi, istražuje, jer ako ne znamo i ne zapišemo o sebi, svom gradu i osobama, onda o čemu ćemo pisati? Pitam Peića – što sprema? »Čitam oglašje, idem na sajmo-

ve: Sesevte, Samobor, Hrelčić. Gledam što narod nudi na prodaju i što traži, kupuje. Odmah znam koliko je dorgorjelo do nokata i sve mi je jasno!«

Kad je izbio Domovinski rat i mi s postrojbom »Hrvatski umjetnici« otišli na prve crte, pa u jednom zatišju priredili svečanost prisega u vojarni Borongaj u Zagrebu, kao gost pojavio se i Matko.

»O ovome treba napisati knjigu. To što se dogodilo hrvatskim umjetnicima, to je najveličanstvenije u svojoj našoj povijesti.« Bio je iskreno sretan i presretan, sve oko njegovih studenata, završeni akademci, pod oružjem u uniformi, ali neodjeljivi sinovi svoga naroda, naroda Hrvata.

Matko, snivaj u čednom Božjem krilu svjetlosti. Ne zaboravljamo te, kao ni tvoju družicu. Često se družimo s tobom u mislima i pričama: Miro Usenik, Branko Kelčec, Sead Begović, Josip Palada i mnogi drugi. Mirno spavaj, dobri i veliki čovječe! Tvoj

Josip Palada

Pisao protiv zaborava: Matko Peić